

Działania i rozwój jednostek specjalnych

Planowanie rozwoju¹ jednostek specjalnych uwzględnia przede wszystkim udoskonalanie podstawowych elementów, które są wspólne dla wszystkich rodzajów tego typu formacji (zarówno w kraju, jak i za granicą). Można do nich zaliczyć:

- 1) utrzymywanie strat własnych na niskim poziomie, z zachowaniem zdolności bojowej podczas operacji na terytorium wroga;
- 2) podnoszenie zdolności do ograniczania wpływów nieprzyjaciela wśród ludności cywilnej na obszarze działań;
- 3) mobilność działań w skrajnie trudnych warunkach, uzyskiwaną przez podnoszenie umiejętności prowadzenia operacji bojowych na lądzie, morzu i w powietrzu (wszędzie tam, gdzie wojska konwencjonalne z różnych przyczyn nie mogą prowadzić operacji);
- 4) werbowanie żołnierzy sił specjalnych oraz rozwijanie u nich zdolności przywódczych, w tym efektywniejszą rekrutację, selekcję oraz profesjonalne szkolenie, a także oferowanie atrakcyjnych perspektyw członkom kadry dowódczej tych sił;
- 5) skuteczniejsze wykorzystywanie technologii informacyjnych podczas realizacji różnych zadań specjalnych;
- 6) udoskonalanie struktur organizacyjnych jednostek specjalnych w celu poprawy współdziałania z regularnymi formacjami wojskowymi, a także krajowymi i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się problemami bezpieczeństwa;
- 7) wykorzystywanie na jeszcze większą skalę urządzeń satelitarnych i bezzałogowych statków latających w celu usprawnienia działań wywiadowczych;
- 8) efektywniejsze wykorzystywanie najnowszych zdobyczy techniki niezbędnych do prowadzenia dalekiego rozpoznania i precyzyjniejszej oceny warunków prowadzenia akcji bojowych;
- 9) rozwój broni o wszechstronnym zastosowaniu.

Jednostki specjalne dzielimy na:

- 1) lądowe oddziały specjalne,
- 2) jednostki antyterrorystyczne,

¹ A. Stilwell, *Jednostki specjalne w akcji. Afganistan, Afryka, Balkany, Irak, Ameryka Południowa*, Warszawa 2009, s. 170.

- 3) morskie oddziały specjalne,
- 4) powietrzne oddziały specjalne².

Wszystkie wyżej wymienione formacje są powoływane do wykonywania specyficznych zadań z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego oraz międzynarodowego danego państwa. Zadania takich jednostek, jak np. Jednostka Wojskowa GROM (dalej: JW GROM), Navy Seal, Delta Force lub SAS, są bardzo szerokie (z uwagi na ich mobilność, charakter i strefy działania). Jednak nawet wśród nich można wskazać jednostki, które zajmują się tylko i wyłącznie operacjami związanymi z realizacją zadań antyterrorystycznych i kontrterrorystycznych³.

Mianem jednostek kontrterrorystycznych określa się jednostki specjalne, zarówno wojskowe, jak i policyjne, przeznaczone i wyszkolone do prowadzenia działań związanych z ratowaniem zakładników oraz odbijaniem obiektów stałych i środków transportu zajętych przez wrogie siły. Dodatkowo wyróżnia się tu jednostki wyspecjalizowane w zadaniach związanych wyłącznie z ratowaniem zakładników, tj. *hostage rescue force* – HRF (Jednostka Ratowania Zakładników)⁴ lub *hostage rescue operations* – HRO (operacje związane z ratowaniem zakładników).

JW GROM została utworzona jako Hostage Rescue Operations. Będąc strukturą wyspecjalizowaną m.in. w prowadzeniu działań antyterrorystycznych, wkracza do akcji w odpowiedzi na zamach terrorystyczny lub w przypadkach, gdy formacje policyjne nie dysponują wystarczającymi środkami i wiedzą. Natomiast Jednostka Wojskowa Komandosów (dalej: JW Komandosów) została utworzona z myślą o realizacji typowo wojskowych działań specjalnych. Najwięcej spekulacji jest związanych z przeznaczeniem i rozwojem właśnie JW GROM i JW Komandosów. Od kilku lat bowiem znikają różnice w sprzęcie i w wyposażeniu, jakimi dysponują obie struktury, a szkolenia ich żołnierzy są podobne. Mimo wielu podobieństw te jednostki działają jednak w różny sposób. Jak mówi oficer (pułkownik) JW Komandosów: *Naszym przeznaczeniem jest operowanie w środowisku śródlądowym, priorytet to rozpoznanie specjalne. Najprościej mówiąc, 70% szkolenia naszych ludzi to taktyka zielona, 30% czarna, niebieska i czerwona. W GROM-ie te proporcje są odwrotne. Tam 70% to taktyka czarna. Nie aspirujemy do prowadzenia dużych akcji bezpośrednich ani wykonywania zadań związanych z ratowaniem Polaków potrzebujących pomocy za granicą kraju.*

² M. Ryan, Ch. Mann, A. Stilwell, *Encyklopedia oddziałów specjalnych. Taktyka, historia, strategia, uzbrojenie*, Warszawa 2003, s. 7–8.

³ Kontrterroryzm – fizyczne zwalczanie terroryzmu.

⁴ Jednostki przeznaczone do wykorzystania w złożonych i niebezpiecznych operacjach uwalniania zakładników przetrzymywanych w każdym możliwym miejscu. Tego typu formacje przeprowadzają akcje ratunkowe w budynkach, autobusach, wieżowcach, samolotach, na platformach wiertniczych, w pociągach, na statkach oraz w innych miejscach potencjalnego ataku terrorystycznego z udziałem zakładników. Głównym celem szkolenia jednostek HRF jest ich przygotowanie do ratowania zakładników. Zob. <http://www.special-ops.pl/leksykon/id245,hostage-rescue-force-jednostka-ratowania-zakladnikow-hrf> [dostęp: 2 I 2017].

To przeznaczenie naszych kolegów z Warszawy. Oczywiście w sytuacjach awaryjnych od każdej reguły są wyjątki⁵.

JW GROM i JW Komandosów dość często działają razem. Podczas wspólnych ćwiczeń ujednoliciły najważniejsze procedury. Było to widoczne m.in. w czasie wspólnych operacji w Afganistanie. W obu jednostkach najważniejsze zadania, czyli rozpoznanie specjalne, akcje bezpośrednie i wsparcie militarne, są realizowane na podobnym poziomie. Inaczej wygląda to w przypadku skomplikowanych akcji z dużą liczbą zakładników i terrorystów. Dla przykładu można przytoczyć dwie sytuacje – w teatrze na Dubrowce i w szkole w Biesłanie. Gdyby drogi podejścia i punkty wejścia do obiektów w obu tych przypadkach dodatkowo zablokowano materiałami wybuchowymi, a po drugiej stronie znajdowali się terroryści samobójcy, to zdecydowanie należałoby tam wysłać JW GROM. Dysponuje ona bowiem wyspecjalizowanym sprzętem, a ponadto stosuje techniki, taktykę i procedury niezbędne do przeprowadzania tego typu operacji.

Spośród jednostek polskich tylko JW GROM jest przygotowana do uwalniania zakładników z obiektów ruchomych, czyli pociągów naziemnych, podziemnych, samolotów czy pojazdów kołowych, a jej Zespół Bojowy B jest szczególnym ogniwem w polskim systemie bezpieczeństwa. Jest to jedyny pododdział w Polsce, biorąc pod uwagę zarówno wojsko, policję, jak i inne służby, w pełni wyposażony w odpowiedni sprzęt, wyszkolony i proceduralnie przygotowany do prowadzenia operacji uwalniania zakładników z obiektów pływających na pelnym morzu⁶.

JW GROM i JW Komandosów są skuteczne tylko wtedy, gdy ich operatorom przydziela się właściwe zadania. W Iraku JW GROM odnosiła duże sukcesy, gdyż wykorzystywano ją tam w większości do realizacji „taktyki czarnej”. W Afganistanie JW Komandosów była doceniana przez amerykańskich i brytyjskich dowódców jednostek specjalnych z tego samego powodu.

JW Komandosów specjalizuje się m.in. we wsparciu militarnym sił lokalnych, czyli w priorytetowym dla ISAF współdziałaniu w czasie operacji z siłami lokalnymi oraz w rozpoznaniu specjalnym. W ramach rozpoznania specjalnego samodzielnie zbudowała potężną bazę danych biometrycznych osób podejrzewanych o współpracę z rebeliantami oraz systematycznie uzupełnia listę JPEL⁷.

⁵ J. Rybak, *Lubliniec.pl. Cicho i skutecznie. Tajemnice najstarszej jednostki specjalnej Wojska Polskiego*, Warszawa 2013, s. 382 i nast. (e-book).

⁶ Tamże, s. 389.

⁷ *Join Priority Effects List* – priorytetowa lista celów ISAF, która wyznacza ramy operacji typu „dopaść lub zabić” (ang. *capture or kill*). W praktyce oznacza to nocne rajdy na wcześniej zidentyfikowane kryjówki rebeliantów, w tym ich dowódców. U jej podstaw leży przekonanie, że likwidacja bądź uwięzienie lokalnych szefów podziemnych struktur doprowadzi na pewien czas do paraliżu tych struktur, ich miejsca bowiem będą zajmować nowi, mniej doświadczeni ludzie, <https://books.google.pl/books?id=Tie8BQAAQBAJ&pg=PT42&lpq=PT42&dq=list%C4%99+JPEL&source=bl&ots=AbauaDPyW3&sig=U7hvAf2KECOaeVyIupM3AM5CvFU&hl=pl&sa=X#v=onepage&q=list%C4%99%20JPEL&f=false> [dostęp: 16 VII 2017].

Zgodnie z narodową doktryną operacji specjalnych DD/3.5⁸ jednostki specjalne realizują pełne spektrum operacji specjalnych, które obejmują trzy podstawowe rodzaje zadań bojowych: akcje bezpośrednie, rozpoznanie specjalne i wsparcie militarne. Taki sposób klasyfikowania tych operacji jest zgodny z zapisami wyżej wymienionej doktryny, przyjętej dla wszystkich państw członkowskich NATO. Wojskowymi operacjami specjalnymi określa się tu operacje prowadzone przez specjalnie do tego celu wyznaczone, zorganizowane, wyszkolone i wyposażone siły, które stosują taktykę, techniki operacyjne oraz zasady ich wykorzystania wykraczające poza standardy obowiązujące w wojskach konwencjonalnych.

Operacje specjalne są prowadzone w czasie konfliktu i w czasie pokoju, samodzielnie lub we współdziałaniu czy w koordynacji z wojskami konwencjonalnymi, dla osiągnięcia celów politycznych, militarnych, informacyjnych i ekonomicznych. Względy polityczno-militarne mogą wymagać prowadzenia działań bez rozgłosu, z zastosowaniem skrytych lub dyskretnych technik oraz przy akceptacji stopnia fizycznego i politycznego ryzyka, nieakceptowalnego w operacjach sił konwencjonalnych⁹.

Z powyższej definicji wynika, że operacje specjalne są operacjami wojskowymi i leżą wyłącznie w obszarze działań wojska. W tym miejscu należy zaznaczyć, że żadne inne służby mundurowe: Policja, Straż Graniczna czy ABW, nie realizują operacji specjalnych. Dokument doktrynalny jasno precyzuje, że przeprowadzanie tego typu operacji jest domeną jednostek specjalnych.

Operacje specjalne na przykładzie polskich jednostek specjalnych

Zadania JW GROM ściśle się wiążą ze specjalnym charakterem tej jednostki. Wysoki poziom trudności przewidywanych zadań wymaga od jej operatorów dużej siły fizycznej oraz zgrania zespołów bojowych, utrzymania koleżeńskich więzi i wzajemnego zaufania. Muszą oni przejść także odpowiednie szkolenie, które rozpoczyna się od kursu

⁸ W dniach 27–28 VIII 2015 r. w Dowództwie Komponentu Wojsk Specjalnych (DKWS) odbyło się spotkanie robocze dotyczące opracowania drugiego projektu studyjnego dokumentu doktrynalnego *Operacje specjalne. DD/3.5*. W spotkaniu uczestniczył przedstawiciel Inspektoratu Wojsk Specjalnych (IWS) Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, pełniącego obowiązki KKJ (kierownika jednostki organizacyjnej odpowiedzialnej za obszar tematyczny określony danym dokumentem standaryzacyjnym NATO), przedstawiciele DKWS (głównego odbiorcy dokumentu) oraz Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych (odpowiedzialnego za opracowanie dokumentu). Głównym celem spotkania było uzgodnienie zapisów dokumentu doktrynalnego DD/3.5 oraz niezbędnych uzupełnień i modyfikacji (w stosunku do pierwszego projektu studyjnego) wynikających ze zmian organizacyjno-strukturalnych oraz funkcjonalnych wojsk specjalnych. Dodatkowo ustalono kierunki i terminy dalszych prac oraz zaprezentowano stanowisko i propozycje CDiSZ SZ dotyczące dalszego współdziałania z IWS oraz DWKS w zakresie opracowywania dokumentów na poziomie polityczno-wojskowym oraz innych dokumentów NATO z obszaru wojsk specjalnych, http://cdis.wp.mil.pl/1_285.html [dostęp: 15 I 2017].

⁹ Definicja pochodzi z dokumentu doktrynalnego *Operacje specjalne. DD/3.5*, Kraków 2011.

podstawowego (wielomiesięcznego szkolenia z taktyki działań specjalnych i przeciw-terrorystycznych). Ten kurs wszechstronnie przygotowuje operatorów jednostki do prowadzenia operacji specjalnych. Zadania JW GROM oscylują wokół trzech głównych obszarów, zwanych taktykami, tj. „taktyki czarnej”, „taktyki zielonej” i „taktyki niebieskiej”¹⁰. Dodatkowo operatorzy wykonują również zadania specjalistyczne, wymagające przygotowania w zakresie spadochroniarstwa, nurkowania, operowania na wysokościach, a także przygotowania pirotechnicznego, medycznego i paramedycznego. Szczególne umiejętności operatorów są niezbędne do realizacji wielu wyjątkowo trudnych zadań, często niemożliwych do przewidzenia.

Natomiast operatorzy JW Komandosów mają umiejętność prowadzenia działań specjalnych w ramach „taktyki zielonej”, działań w terenie zabudowanym w ramach „taktyki czarnej”, działań na akwenach śródlądowych w ramach „taktyki niebieskiej” oraz umiejętność w zakresie ratownictwa medycznego na polu walki, określonego jako „taktyka czerwona”. Głównym zadaniem operatorów JW Komandosów jest prowadzenie działań zaliczanych to „taktyki zielonej”. Jednostka wykonuje zadania specjalne z zakresu rozpoznania specjalnego, działań niekonwencjonalnych, akcji bezpośrednich, odzyskiwania zaginionego lub uprowadzonego personelu z terenów objętych działaniami, zwalczania przeciwnika asymetrycznego (kontrterrorizm), wsparcia militarnego, szkolenia wojsk sojuszniczych, prowadzenia akcji ratowniczo-poszukiwawczych, prowadzenia operacji reagowania kryzysowego, operacji ratowania zakładników, a także ochrony osobistej VIP-ów.

Do najważniejszych zadań, do których jest przeznaczona JW Komandosów, należy realizacja zadań o charakterze specjalnym na lądzie, w odniesieniu do celów o znaczeniu operacyjnym i strategicznym, zarówno na terenie państwa, jak i poza jego granicami, oraz prowadzenie rozpoznania specjalnego (rozpoznanie środowiska, ocena zagrożeń i celów oraz skutków wykonywanych działań). Operatorzy JW Komandosów są gotowi do wykonywania akcji bezpośrednich prowadzonych w krótkim czasie i ograniczonym zakresie. Zespoły bojowe mogą realizować takie akcje samodzielnie lub przy pomocy wojsk konwencjonalnych (rajdy, zasadzki, uwalnianie i odzyskiwanie personelu, precyzyjne niszczenie, przejmowanie i opanowywanie obiektów nawodnych)¹¹. JW Komandosów jest przygotowana również do przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania tego zjawiska¹².

Kolejna jednostka wojskowa – AGAT – jest docelowo priorytetową jednostką szturmową lekkiej piechoty o charakterze powietrznodesantowym i cechach piechoty górskiej, przeznaczoną do prowadzenia operacji specjalnych. Specjalizuje się w wykonywaniu zaskoczenia akcji bezpośrednich na wskazane cele, na tyłach i w ugrupowaniu przeciwnika. JW AGAT może prowadzić akcje samodzielne lub przez wydzielanie swoich sił do składu innych zadaniowych zespołów bojowych

¹⁰ B. Pacek, *Wojska Specjalne Sił Zbrojnych RP*, Siedlce 2019, s. 87 i nast.

¹¹ Tamże, s. 103–104.

¹² <http://cisiiskuteczni.pl/jestem-komandosem/zadania-jednostki> [dostęp: 4 I 2017].

jako wsparcie dla jednostek specjalnych, zwłaszcza podczas ich precyzyjnych działań antyterrorystycznych (ratowanie zakładników, zatrzymywanie i neutralizacja HVT¹³, likwidacja wytwórni i składów uzbrojenia oraz materiałów wybuchowych), a także odzyskiwania personelu i sprzętu o specjalnym znaczeniu. Natomiast podczas działań w ramach zespołów bojowych priorytetem jednostki jest izolowanie szturmowanego obiektu od zewnątrz i uniemożliwienie udzielenia wsparcia przeciwnikowi, a równocześnie – umożliwienie siłom własnym zdominowanie przeciwnika znajdującego się w obiekcie i zdobycie obiektu. Do specjalności jednostki należy błyskawiczne opanowywanie lotnisk i lądowisk oraz ochrona wysuniętych baz operacyjnych jednostek specjalnych. Zadaniem operatorów JW AGAT jest także przeprowadzanie rajdów pod hasłem „zniszczyć” oraz „znaleźć i zniszczyć”, mających na celu dezorganizację ruchów wrogich wojsk, opanowanie bądź zniszczenie ważnych obiektów, organizowanie napadów i zasadzek¹⁴.

Z kolei JW NIL została powołana do realizacji zadań w zakresie wsparcia informacyjnego i dowodzenia oraz zabezpieczenia logistycznego i medycznego działań i operacji specjalnych prowadzonych przez wojska specjalne w kraju i za granicą. Najważniejszym obszarem działalności tej jednostki jest udzielanie wsparcia informacyjnego i pomocy w dowodzeniu oraz zabezpieczeniu logistycznym operacji specjalnych realizowanych w układzie narodowym i sojuszniczym. Zadaniem priorytetowym tej jednostki jest realizacja przedsięwzięć związanych z prawidłowym funkcjonowaniem systemu dowodzenia wojskami specjalnymi. JW NIL udziela wsparcia informacyjnego m.in. podczas prowadzenia operacji specjalnych. Polega ono na wydzielaniu elementów rozpoznawczych do zadaniowych zespołów bojowych lub komponentów wojsk specjalnych¹⁵. System zabezpieczenia logistycznego JW NIL jest integralną częścią systemu logistycznego wojsk specjalnych.

7 Eskadra Działań Specjalnych realizuje zadania za pośrednictwem zespołów bojowych bądź sekcji bojowych wojsk specjalnych. Operacyjnie podlega określonemu dowódcy wojsk specjalnych. Jej główne zadania to:

- transport operatorów zespołów bojowych (sekcji) wojsk specjalnych (w tym na miejsce podejmowanych działań);
- wsparcie ogniowe operatorów wojsk specjalnych działających na lądzie w czasie trwania operacji, włącznie z niszczeniem określonych celów;
- prowadzenie rozpoznania specjalnego;
- ewakuacja operatorów wojsk specjalnych z miejsca operacji;
- transport zaopatrzenia dla zespołów bojowych.

Żołnierze 7 Eskadry Działań Specjalnych są przygotowani do działania w zakresie:

¹³ *High Value Target* – cel o dużym znaczeniu. W terminologii amerykańskiej wysoki rangą członek rządu (sił) przeciwnika lub organizacji terrorystycznej, www.special-ops.pl (przyp. red.).

¹⁴ B. Pacek, *Wojska Specjalne...*, s. 123–124.

¹⁵ Tamże, s. 130.

- wykonywania lotów w trudnych (nawet ekstremalnych) warunkach pogodowych;
- wykonywania lotów w dzień i w nocy (z użyciem noktowizji);
- wykonywania lotów w górach, nad terenami gęsto zabudowanymi i akwenami na niskich wysokościach;
- lądowania, na platformach i w miejscach trudno dostępnych;
- podejmowania działań w sytuacjach awaryjnych¹⁶.

Do operacji specjalnych, realizowanych zarówno przez polskie, jak i zagraniczne jednostki specjalne, należą¹⁷:

- SR (ang. *special reconnaissance*) – rozpoznanie specjalne, czyli m.in.: zdobywanie na terenie przeciwnika istotnych informacji (dotyczących nastrojów społecznych, rodzaju oraz ilości sprzętu i uzbrojenia posiadanego przez przeciwnika, lokalizacji zgrupowań wojsk przeciwnika), pozyskiwanie dokumentów wojskowych, nowego typu uzbrojenia oraz ocena skutków działań wojsk własnych;
- DA (ang. *direct action*) – akcje bezpośrednie, czyli: przygotowywanie zasadzek, zdobywanie i niszczenie wskazanych obiektów lub pojazdów przewożących broń, sabotaż na lotniskach i w portach przeciwnika; likwidacja stanowisk dowodzenia, węzłów komunikacyjnych, łączności i energetycznych, prowadzenie akcji dywersyjnych paraliżujących poczynania przeciwnika (m.in. minowanie terenu, wywoływanie paniki). Akcje bezpośrednie w porównaniu z działaniami konwencjonalnymi przewyższają je poziomem ryzyka fizycznego i politycznego, techniką wykorzystywaną podczas akcji oraz poziomem weryfikacji i precyzji użycia siły do osiągnięcia wyznaczonych celów. JW GROM ma za zadanie wywoływanie paniki i paraliżowanie poczynañ przeciwnika¹⁸. DA charakteryzują takie działania, jak¹⁹:
 - rajdy, zasadzki i ataki bezpośrednie – są one elementami operacji, których siły konwencjonalne niekiedy nie mają możliwości prowadzić. Takie operacje zazwyczaj obejmują ataki na cele krytyczne, niszczenie linii komunikacyjnych wykorzystywanych przez wroga strony lub niszczenie innych systemów będących celami, pojmanie wyznaczonego personelu lub przejęcie materiałów i zajęcie, zniszczenie bądź neutralizację urządzeń albo pozbawienie przeciwnika pewnych możliwości,
 - ataki z dużych odległości – niszczenie lub zdobywanie wytypowanych obiektów. Realizacja zadań dywersyjnych oraz sabotażowych w portach i na lotniskach przeciwnika, przygotowywanie zasadzek; atakowanie

¹⁶ Tamże, s. 133–134.

¹⁷ http://pl.wikipedia.org/wiki/Jednostka_Wojskowa_GROM [dostęp: 1 IX 2019].

¹⁸ B. Pacek, *Wojska Specjalne...*, s. 88.

¹⁹ <http://www.formacjasgo.pl/portfolio-view/akcje-bezposrednie-da-rodzaje-i-charakter/> [dostęp: 1 IX 2019].

- za pomocą systemów uzbrojenia lub operacji informacyjnych. Mogą być przeprowadzane jako działania samodzielne²⁰. Niektóre z polskich jednostek specjalnych (np. JW GROM) zajmują się także likwidacją stanowisk dowodzenia przeciwnika, węzłów komunikacyjnych, infrastruktury energetycznej oraz łączności. Dodatkowo wprowadza się działania związane z wywoływaniem paniki oraz paraliżujące działania przeciwnika,
- naprowadzanie uderzeń lotnictwa oraz operacje naprowadzania lotnictwa – działania zmierzające do identyfikacji i precyzyjnego raportowania lokalizacji celów, aby skutecznie wykorzystać przeciw nim uzbrojenie z wykorzystaniem GPS, wskaźników laserowych, urządzeń sygnalizacyjnych, innych środków prowadzenia bądź naprowadzania uderzeń lotnictwa oraz naprowadzania lotnictwa. Naprowadzanie uderzeń lotnictwa obejmuje kontrolę manewru i zgodę na użycie uzbrojenia przez atakujący samolot. Operacje naprowadzania lotnictwa natomiast obejmują każdą komunikację elektroniczną, mechaniczną, głosową lub wizualną, która dostarcza podchodzącemu samolotowi lub uzbrojeniu dodatkowe informacje dotyczące określonej lokalizacji lub celu. *Terminal attack control* (TAC) różni się od *terminal guidance operations* (TGO) tym, że pierwsza opcja obejmuje uprawnienia do wydania zgody na użycie uzbrojenia przez samolot, druga zaś takich uprawnień nie obejmuje. Dlatego TAC wymaga udziału osób wykwalifikowanych – kontrolerów naprowadzania uderzeń połączonych (ang. *joint terminal attack controllers*), a TGO – nie,
 - operacje odzyskiwania (ewakuacji) personelu – polegają one na zlokalizowaniu, odnalezieniu, zidentyfikowaniu, uratowaniu i ewakuowaniu personelu, wrażliwego wyposażenia lub innych rzeczy, krytycznych dla bezpieczeństwa narodowego. Misje jednostek specjalnych w zakresie odzyskiwania (ewakuacji) charakteryzują się szczegółowym planowaniem oraz gruntownymi analizami wywiadowczymi. W tych operacjach wykorzystuje się niekonwencjonalną taktykę i technikę, tajne poszukiwania, możliwe wsparcie tubylcze i często używa się lądowych elementów bojowych,
 - operacje precyzyjnego zniszczenia – operacje, w których przypadku skutki (zniszczenia) muszą być zminimalizowane. Wymagają użycia wyrafinowanej broni i (lub) kontrolowanej detonacji określonej ilości materiałów wybuchowych umieszczonych we właściwych miejscach, aby osiągnąć cele misji. Operacje precyzyjnego zniszczenia mogą być prowadzone wtedy, gdy precyzyjna amunicja kierowana nie gwarantuje sukcesu w pierwszym uderzeniu lub kiedy „zawartość” obiektu musi być zniszczona bez uszkodzania samego obiektu,

²⁰ <https://specjalsi.wordpress.com/2013/08/22/leksykon-specjalsow-akcje-bezposrednie/> [dostęp: 3 VI 2017].

- operacje przeciw celom powierzchniowym – operacje przeciwko morskim celom powierzchniowym przeciwnika. Obejmują m.in.: inspekcję, abordaż, przeszukanie i zajęcie, które są pokładowymi operacjami abordażu oraz zajęcia współpracujących, niewspółpracujących lub wrogich wykrytych obiektów budzących zainteresowanie;
- MS (ang. *military support*) – wsparcie militarne, szkolenie wojsk sojusznicych w czasie pokoju, a także realizacja zadań w zakresie doradztwa i wsparcia sojuszników podczas kryzysu i wojny²¹;
- MOOTW (ang. *military operations other than war*) – reagowanie kryzysowe, prowadzenie operacji wojskowych innych niż wojna, w tym tzw. *non-combatment evacuation*, tj. sprawne, bezpieczne i szybkie ewakuowanie osób z rejonów objętych walkami oraz z miejsc naruszenia porządku publicznego;
- HR (ang. *hostage rescue*) – odbijanie zakładników. JW GROM jest odpowiedzialna za realizację tego zadania poza granicami kraju, na terytorium zajęтым przez przeciwnika;
- CT (ang. *counterterrorism*) – fizyczne zwalczanie terrorystów. JW GROM wkracza do akcji po zamachu terrorystycznym. Dodatkowo podejmuje działania wspierające policję, gdy nie dysponuje ona siłami wystarczającymi do udzielenia odpowiedzi na zamach;
- PR (ang. *personnel recovery*) – uwalnianie osób przetrzymywanych lub przebywających na zagrożonych terenach (np. w ambasadach). Do tego typu zadań zalicza się także prowadzenie bojowych akcji ratowniczo-poszukiwawczych (ang. *combat search and rescue*, CSAR), obejmujących całe spektrum zadań związanych z ratowaniem i poszukiwaniem osób zaginionych (w tym ewakuację pilotów zestrzelonych nad terytorium przeciwnika)²²;
- UW (ang. *unconventional warfare*) – działania niekonwencjonalne, tj. działania nietypowe dla wojsk konwencjonalnych. Można tu zaliczyć m.in. przenikanie do okrążanych oddziałów oraz prowadzenie działań nieregularnych, walk partyzanckich i działań przeciwdywersyjnych²³.

Jako najważniejsze z działań specjalnych wymienia się rozpoznanie specjalne. Jego celem jest uzyskanie terminowych i dokładnych danych o przeciwniku na szczeblu operacyjnym lub strategicznym. Prowadząc rozpoznanie specjalne, komandosi wykorzystują pełny zakres technik, taktyk i procedur oraz różnego rodzaju sprzęt.

Cechą charakterystyczną rozpoznania specjalnego jest stosowanie technik, które często są bliższe służbom wywiadowczym niż siłom wojskowym. W przypadku tego typu rozpoznania komandosi mogą współpracować – i często współpracują – z wywiadem wojskowym oraz działają w całkowitym oderwaniu od wojsk własnych.

²¹ B. Pacek, *Wojska Specjalne...*, s. 89.

²² Tamże, s. 88.

²³ Tamże, s. 89.

Drugim ważnym rodzajem działań są akcje bezpośrednie. To nic innego jak operacje ofensywne, cechujące się precyzją oraz ograniczeniem rejonu i czasu działania.

Trzecim głównym rodzajem działań specjalnych jest wsparcie militarne. Jego celem jest udzielanie pomocy siłom sprzymierzonym w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Głównymi obszarami, w których dochodzi do wsparcia militarnego, są szkolenie i doradztwo uznanych, sojusznicznych sił militarnych i paramilitarnych. Mieszczą się tu również przedsięwzięcia związane z wyposażaniem i wspieraniem szkolonych formacji.

Dokumenty doktrynalne wymieniają ponadto takie działania realizowane przez jednostki specjalne, jak²⁴:

- wsparcie przeciwdziałania siłom nieregularnym, których głównym zadaniem jest prowadzenie działań kontrterrorystycznych;
- przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni chemicznej, biologicznej i nuklearnej;
- uwalnianie zakładników;
- morskie operacje specjalne (operacje specjalne prowadzone w środowisku wodnym przez specjalne pododdziały Marynarki Wojennej, a także wodne zespoły bojowe JW GROM);
- powietrzne operacje specjalne (operacje specjalne realizowane przez specjalne pododdziały sił powietrznych).

Aby móc przeprowadzać i udoskonalać wyżej wskazane operacje, jednostki specjalne tworzą system szkolenia operatorów oparty na prowadzeniu trzech głównych rodzajów działań:

- 1) przeciwterrorystycznych działań lądowych („tatyka czarna”)²⁵. Są to działania polegające na bezpośredniej walce z przeciwnikiem, walce w budynkach, na terenie zurbanizowanym i ogólnie w obiektach zamkniętych. Należą do nich: uwalnianie zakładników z obiektów stałych (domy, wieżowce) i pojazdów (samochody, samoloty, pociągi naziemne i podziemne), ochrona VIP-ów i obiektów, przeciwdziałanie operacjom nieregularnym oraz zabezpieczanie działań i operacji innych służb wojskowych i pozamilitarnych. Ten rodzaj taktyki można podzielić na:
 - operacje wojskowe przeprowadzane na terenie zurbanizowanym, czyli zbiór technik odnoszących się do działań militarnych na terenach miejskich (ang. *military operations in urban terrain*, MOUT);

²⁴ <https://www.cisiiskuteczni.pl/akademia/trzy-kolory-czarny-zielony-i-niebieski> [dostęp: 4 II 2017].

²⁵ Kolor czarny („tatyka czarna”) oznacza prowadzenie działań ofensywnych w terenie zurbanizowanym. Nazwa pochodzi od koloru ubrań ochronnych (mundurów) pododdziałów antyterrorystycznych amerykańskiej policji (typu *Special Weapons and Tactics teams* – SWAT teams). Z czasem to pojęcie poszerzono o działania przeprowadzane poza miastem, związane z walką z przeciwnikiem znajdującym się w budynku lub innym obiekcie (samolot, pociąg naziemny, pociąg podziemny, samochód), <https://www.cisiiskuteczni.pl/akademia/trzy-kolory-czarny-zielony-i-niebieski> [dostęp: 11 II 2017].

- walkę na bezpośrednim dystansie, traktowaną jako ostateczna faza eliminacji przeciwnika podczas operacji MOUT (*Close Quarters Battle*, CQB).

Innym rodzajem działań wchodzących w zakres „taktyki czarnej” są operacje antyterrorystyczne prowadzone przez oddziały policyjne na terenie własnego kraju. Ich cechą charakterystyczną jest udział zakładników i obecność terrorystów. Szczególnym przypadkiem operacji antyterrorystycznych są operacje realizowane przez jednostki wojskowe za granicą;

- 2) działań poza terenem zurbanizowanym („taktyka zielona”). Nazwa pochodzi od dominującego koloru lasu i mundurów maskujących. Podstawowymi zadaniami w ramach tej taktyki są: patrolowanie, obserwacja, organizowanie zasadzek, rajdy oraz inne rodzaje działań ofensywnych. Określenie „taktyka zielona” może jednak okazać się złudne, gdyż działania prowadzone na pustyni czy na kole podbiegunowym również są zaliczane do tego typu taktyki. „Taktyka zielona” jest stosowana zarówno podczas konwencjonalnego konfliktu zbrojnego, działań partyzanckich, działań przeciwpartyzanckich, jak i w sytuacjach szczególnych, np. podczas wykonywania czynności policyjnych. Może być wykorzystywana przez grupy rozpoznawcze, dywersyjne lub prowadzące inne działania, np. działania długotrwałe, i wymagać szczególnej troski o kamuflowanie obecności grupy specjalnej oraz ochrony jej funkcjonowania na obcym terenie²⁶;
- 3) morskich działań przeciwterrorystycznych²⁷ („taktyka niebieska”). Do tego typu działań zalicza się: zwalczanie terroryzmu na styku ląd–morze, a także na obiektach pływających i platformach, przeprowadzanie działań na wodzie i pod wodą²⁸, stosowanie technik przerzutu grup specjalnych przez wody (łódkami, kajakami, pojazdami podwodnymi), działania na obiektach pływających i nadbrzeżnych, prowadzenie rozpoznania wybrzeży i morskich operacji anty- i kontrterrorystycznych²⁹. „Taktyka niebieska” mieści w sobie przede wszystkim prowadzenie rozpoznania specjalnego i akcji bezpośrednich, choć nie wyklucza realizacji wsparcia militarnego w środowisku wodnym.

W składowe „taktyki niebieskiej” wpisują się morskie operacje specjalne. Z uwagi na specyfikę środowiska działań wykonywanych przez jednostki specjalne wyodrębnia się morskie jednostki specjalne. Stanowią one niekonwencjonalną część sił zbrojnych, przeznaczoną do prowadzenia działań specjalnych (akcji, misji, operacji). Należą do nich: JW FORMOZA oraz pododdział JW GROM – Zespół Bojowy B, zwany potocznie „wodą”. Wymienione jednostki prowadzą działania w morskiej

²⁶ <http://www.special-ops.pl/leksykon/id127,zielona-taktyka> [dostęp: 24 VII 2017].

²⁷ K.K. Soyka, K. Kotowski, *Cel za horyzontem. Opowieść snajpera GROM-u*, Wołowiec 2015, s. 105.

²⁸ M. Łukaszewicz, *Plk Roman Polko. Gromowładny*, Kraków 2005, s. 97.

²⁹ <http://www.special-ops.pl/leksykon/id97,niebieska-taktyka> [dostęp: 24 VII 2017].

strefie przybrzeżnej oraz na otwartym morzu i wodach śródlądowych. Są to niewielkie, mobilne pododdziały działające z morza, na morzu lub pod jego powierzchnią. Operacje przez nie prowadzone charakteryzują się skrytością, szybkością i precyzją³⁰. JW FORMOZA rozwija zdolności bojowe, umożliwiające efektywne wykorzystanie tej jednostki w sytuacji narastania kryzysu lub wystąpienia konfliktu zbrojnego. Podczas narodowej operacji obronnej, w przypadku operacji połączonej, morskie siły specjalne działają na korzyść komponentu morskiego sił zbrojnych. JW FORMOZA jest jednostką specjalną przeznaczoną do realizacji pełnego spektrum morskich operacji specjalnych w układzie narodowym, sojuszniczym i koalicyjnym. Jej operatorzy są szkoleni, wyposażeni i uzbrojeni zgodnie z jej charakterem i przewidywanymi zadaniami. Ta formacja może prowadzić działania samodzielnie lub wspierać i zabezpieczać działania innych sił, organizacji lub instytucji³¹. Natomiast w okresie pokoju i w zasadniczej fazie kryzysu (dwa momenty skrajne), w przypadku zwiększenia skali zagrożenia JW FORMOZA jest zdolna do przyjęcia zadań stawianych przed JW GROM³².

Natomiast Zespół Bojowy B JW GROM, jako drugi komponent morskich sił specjalnych, rozwija swoje zdolności bojowe związane ze zwalczaniem terroryzmu i piractwa na morzu. W trakcie realizacji zadań zespół współdziała z Marynarką Wojenną RP. Jest zdolny do samodzielnego prowadzenia operacji wysokiego ryzyka i osiągania celów politycznych podczas konfliktów w okresie pokoju i w zasadniczej fazie kryzysu, a także do aktywnego uczestniczenia w wojnie (czego przykładem jest operacja przeprowadzona w porcie Umm Kasr w Iraku)³³. Zdolności ekspedycyjne umożliwiają Zespołowi Bojowemu B operowanie na otwartym morzu w każdym zakątku ziemi, gdzie są zagrożone bezpieczeństwo obywateli RP lub interes państwa.

Każda profesjonalna jednostka specjalna musi mieć w swoich strukturach zespół bojowy złożony z pływaków. Dlatego już w połowie lat 90. XX w. w Lublińcu została utworzona kompania specjalna, licząca około 80 żołnierzy, która weszła w skład batalionu dywersyjno-rozpoznawczego. Przygotowanie tego typu grup specjalnych koordynuje sekcja zabezpieczenia nurkowania pionu szkoleniowego³⁴.

Morze to ogromna przestrzeń, dlatego operujących tu żołnierzy jednostek specjalnych trudniej jest niespodziewanie zaatakować. Z kolei rzeki z jednej strony ułatwiają jednostkom specjalnym niezauważalne przemieszczanie się, ale z drugiej umożliwiają przygotowanie zasadzki.

Wśród operacji specjalnych prowadzonych przez morskie jednostki specjalne należy wyróżnić morskie operacje specjalne. Charakteryzują się one skrytością,

³⁰ *Operacje Specjalne*. DD/ 3.5, pkt 2012.

³¹ B. Pacek, *Wojska Specjalne...*, s. 111–112.

³² *Wojska specjalne w systemie obronnym RP – aspekty organizacyjne, doktrynalne i modernizacyjne*, B. Pacek (red.), Warszawa 2013, s. 103 i nast.

³³ <http://historia.org.pl/2013/03/08/szturm-na-terminal-grom-w-porcie-umm-kasr/> [dostęp: 11 II 2017].

³⁴ <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/28871#> [dostęp: 25 VIII 2019].

szybkością ich realizacji, a także precyzją. Są przeprowadzane przez wyselekcjonowane, zorganizowane, wyszkolone oraz odpowiednio wyposażone siły, gotowe do podjęcia zadań bojowych na powierzchni morza otwartego lub pod jego powierzchnią, w strefie przybrzeżnej oraz na lądzie – w odległości do 50 km od brzegu morskiego, w tym na terenie portów morskich i w ujściach rzek do morza. Takie działania zmierzają do bezpośredniego osłabienia potencjału militarno-ekonomicznego przeciwnika i służą zebraniu danych niezbędnych do zapewnienia informacji w czasie rzeczywistym podczas działań wojsk własnych (rozpoznanie odcinka do desantu morskiego lub ocena skutków uderzeń).

W ramach morskich operacji specjalnych wyróżnia się:

- 1) podwodne działania bojowe – działania prowadzone pod powierzchnią morza przez zespoły nurków bojowych (samodzielnie lub za pomocą wielozadaniowych łodzi bojowych, pojazdów podwodnych lub okrętów podwodnych), z zastosowaniem niestandardowych i niekonwencjonalnych taktyk, technik i procedur;
- 2) nawodne działania bojowe – działania prowadzone na powierzchni morza oraz na jednostkach pływających i w obiektach hydrotechnicznych usytuowanych na morzu przez obsady łodzi bojowych oraz dodatkowo wydzielonych nurków bojowych (z wykorzystaniem łodzi bojowych, wielozadaniowych łodzi bojowych, okrętów podwodnych oraz innych nawodnych jednostek pływających, w tym także środków przerzutu powietrznego), z wykorzystaniem niestandardowych i niekonwencjonalnych taktyk, technik i procedur;
- 3) morskie zintegrowane działania bojowe – działania prowadzone w strefie przybrzeżnej i na lądzie, w odległości 50 km od brzegu morskiego, w tym na terenie portów morskich i w ujściach rzek do morza, przez obsady łodzi bojowych oraz nurków bojowych (z wykorzystaniem łodzi bojowych, wielozadaniowych łodzi bojowych, okrętów podwodnych oraz innych nawodnych jednostek pływających, w tym także środków przerzutu powietrznego i lądowego), z zastosowaniem niestandardowych i niekonwencjonalnych taktyk, technik i procedur;
- 4) morskie przeciwterrorystyczne działania bojowe – działania prowadzone na powierzchni morza oraz na jednostkach pływających i w obiektach hydrotechnicznych usytuowanych na morzu przez obsady łodzi bojowych oraz dodatkowo wydzielonych operatorów jednostek specjalnych, w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego w okresie pokoju oraz kryzysu.

Istotnymi elementami realizacji zadań bojowych prowadzonych przez morskie siły specjalne są: dynamizm oraz precyzja działań – dzięki właściwie dobranym operatorom, wyposażeniu o parametrach dostosowanych do specyfiki działań morskich oraz właściwie zaplanowanemu, przygotowanemu i przeprowadzonemu szkoleniu z zachowaniem zasady realizmu, tzn. jak największego zbliżenia do rzeczywistych

działań bojowych. Zdaniem kmdr. Radosława Tokarskiego³⁵ to właśnie odpowiednie zdolności bojowe umożliwiają realizację zadań stawianych morskim siłom specjalnym, a jednym z nich jest prowadzenie rozpoznania specjalnego, tj.:

- ustalanie miejsca postoju okrętów, identyfikacja ich klas i stopnia gotowości operacyjnej,
- ustalanie systemu ochrony i obrony przeciwdesantowej,
- rozpoznawanie baz morskich i portów przeciwnika,
- śledzenie aktywności na morskich liniach komunikacyjnych,
- rozpoznawanie funkcjonowania systemu dowodzenia i łączności oraz punktów kierowania ogniem przeciwnika w strefie bojowej,
- lokalizacja infrastruktury energetycznej, paliwowej, urządzeń radioelektrycznych, węzłów łączności i dowodzenia,
- ustalanie warunków hydrometeorologicznych.

Kolejnym zadaniem morskich sił specjalnych jest przeprowadzanie akcji bezpośrednich, w tym:

- dokonywanie zniszczeń w bazach morskich i portach przeciwnika,
- blokowanie wejść do baz morskich i portów należących do przeciwnika,
- niszczenie okrętów przeciwnika znajdujących się w bazach morskich, portach i na kotwiczowiskach,
- opanowanie lub niszczenie obiektów o znaczeniu strategicznym i operacyjnym,
- dezorganizacja funkcjonowania systemu dowodzenia i łączności.

Do zadań podstawowych należy również udzielanie wsparcia militarnego (szkolenie okrętowych grup abordażowych i ochrona okrętów w trakcie ich pobytu w rejonach niebezpiecznych, w których występuje zagrożenie terrorystyczne i dywersyjne).

Specyfikę zadań morskich sił specjalnych można określić, odnosząc ją do relacji sił wspierających i wspieranych. Jako siły wspomagające komandosi (operatorzy) mogą bowiem realizować zadania w ramach operacji blokadowej przez abordaż na jednostkę, której kapitan odmawia współpracy i nie odpowiada na sygnały zatrzymania. Innym zadaniem jest wsparcie zespołu wykrywania broni masowego rażenia podczas przeszukania jednostki pływającej wytypowanej do kontroli. Żołnierze morskich sił specjalnych mogą także oceniać skutki uderzeń sił własnych, w celu potwierdzenia rzeczywistych zniszczeń i potrzeby ponownego ataku. Jako siły wspierające korzystają ze zdolności, jakie mają siły konwencjonalne w zakresie funkcjonowania wysuniętej bazy operacyjnej na morzu.

Podobnie jak w przypadku zadań z zakresu operacji specjalnych, wyżej podane trzy rodzaje taktyk („czarna”, „zielona”, „niebieska”) nie wyczerpują pełnego spektrum kolorów taktyk stosowanych przez komandosów. Istnieje bowiem połączenie innych elementów z wyżej wymienionymi taktykami, tworzące swoiste uzupełnienie

³⁵ Komandor Radosław Tokarski jest dowódcą JW FORMOZA, <https://formoza.wp.mil.pl/pl/pages/kierownictwo-2017-01-16-4/> [dostęp: 25 VIII 2019].

już istniejących. Jednym z takich połączeń jest „taktyka czerwona”. Kojarzy się ona z krwią i czerwonym krzyżem – medycznym znakiem rozpoznawczym. Jest to skojarzenie jak najbardziej słuszne, ponieważ ten rodzaj taktyki obejmuje procedury i techniki udzielania pierwszej pomocy na polu walki oraz ewakuacji medycznej. Co istotne, sama w sobie nie jest taktyką odrębną, lecz uzupełnia wszystkie pozostałe rodzaje taktyk, zapewniając im to, co najważniejsze – wsparcie medyczne. Biorąc pod uwagę powyższe, „taktyka czerwona” jest wykorzystywana we wszystkich operacjach specjalnych.

Kolejno można wyróżnić „taktykę szarą”, która jest odmianą taktyki stosowanej w przypadku ochrony osób (zwanej potocznie „ochroną VIP”), i „taktykę białą”. „Taktyka szara” obejmuje zasady i procedury bezpośredniej ochrony fizycznej, ochrony przeciwnajperskiej, jazdy ofensywnej i ochrony przed inwigilacją. „Taktyka biała” natomiast jest przez wielu znawców tematu uważana za najtrudniejszą i najbardziej wyczerpującą. Jej nazwa pochodzi od koloru papieru biurowego i dotyczy realizacji czynności biurowatycznych, niezbędnych do prowadzenia każdego rodzaju działań w każdym możliwym zakresie³⁶.

Poszczególne jednostki specjalne profesjonalizują się w zadaniach związanych ze specyfiką środowisk misji, w których uczestniczą. JW FORMOZA doskonali się w prowadzeniu operacji w środowisku morskim i przybrzeżnym, JW Komandosów – operacji specjalnych w środowisku lądowym i przybrzeżnym, JW GROM natomiast – jako najbardziej uniwersalny komponent wojsk specjalnych – operacji w każdym środowisku (Zespoły Bojowe A, B i C). Pozostałe Jednostki Wojskowe: NIL, AGAT oraz 7 Eskadra Działań Specjalnych wspierają operacje prowadzone w każdym środowisku walki. Szkolenie i wyposażenie jednostek specjalnych zapewnia możliwość prowadzenia operacji we wszystkich strefach klimatycznych, włącznie z rejonami występowania warunków ekstremalnych³⁷.

Kierunki rozwoju wojsk specjalnych nakreślono w dokumencie *Plan Rozwoju Wojsk Specjalnych 2009–2018*³⁸. W modelu na 2022 r. jednostki specjalne będą opierać swoją zdolność bojową na pięciu jednostkach organizacyjnych oraz eskadrze działań specjalnych. Zakłada się, że kandydaci do służby w tych wojskach będą ją rozpoczynać w JW AGAT, gdzie będą poddawani selekcji i szkoleniu bazowemu – testowi ich zdolności do dalszego rozwoju. Wyższy poziom wtajemniczenia będzie stanowić służba w JW Komandosów oraz w JW FORMOZA. Służba w tych jednostkach bowiem będzie pełniona przez kandydatów dobieranych na podstawie wyników uzyskanych w ramach służby w jednostkach NIL i AGAT. Najwyższy szczebel jednostek specjalnych będzie zajmować JW GROM. Służbę w niej będzie pełnił jedynie wąskie grono żołnierzy.

³⁶ <https://www.cisiiskuteczni.pl/akademia/trzy-kolory-czarny-zielony-i-niebieski> [dostęp: 29 I 2017].

³⁷ B. Pacek, *Wojska Specjalne...*, s. 45.

³⁸ Dokument dostępny pod adresem: www.rocznikbezpieczenstwa.dsw.edu.pl/fileadmin/user_upload/.../2011_12.pdf [dostęp: 15 I 2017].

Charakterystykę i zadania polskich jednostek specjalnych można odnieść do misji sił zbrojnych:

- W ramach pierwszej misji polskich sił zbrojnych, jaką jest zagwarantowanie obrony państwa i przeciwstawianie się agresji, jednostki specjalne przygotowują się do udziału w strategicznej operacji obronnej. Ten udział jest realizowany w ścisłym współdziałaniu z pozostałymi komponentami Rodzajów Sił Zbrojnych, w wymiarze narodowym i sojuszniczym.
- W ramach uczestnictwa w budowaniu stabilizacji międzynarodowej oraz udziału w operacjach humanitarnych jednostki specjalne pozostają w gotowości do udziału w pełnym spektrum operacji sojuszniczych w każdym środowisku geograficznym i klimatycznym.
- Misja wspierania bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu jest realizowana przez jednostki specjalne w ramach sił i środków przeznaczonych do systemu reagowania kryzysowego. Tego rodzaju zadania obejmują reagowanie na incydenty o podłożu terrorystycznym zarówno w kraju, jak i za granicą.

Należy wskazać, że jednostki specjalne realizują powyższe zadania w ścisłym współdziałaniu z wieloma podmiotami, m.in. ze służbami wywiadu i kontrwywiadu³⁹.

Bibliografia

- Lukaszewicz M., Polko R., *Plk Roman Polko. Gromowładny*, Kraków 2005, Wydawnictwo M.
- Operacje Specjalne. DD/3,5*, Kraków 2011, Dowództwo Wojsk Specjalnych.
- Pacek B., *Wojska Specjalne Sił Zbrojnych RP*, Siedlce 2019, Oficyna Wydawnicza RYTM.
- Rybak J., *Lubliniec pl. Cicho i skutecznie*, Warszawa 2011, CREATIO PR.
- Soyka K.K., Kotowski K., *Cel za horyzontem. Opowieść snajpera GROM-u*, Wołowiec 2015, Wydawnictwo Czarne.
- Stilwell A., *Jednostki specjalne w akcji. Afganistan, Afryka, Balkany, Irak, Ameryka Południowa*, Warszawa 2009, MUZA.
- Stilwell A., Ryan M., Mann Ch., *Encyklopedia oddziałów specjalnych. Taktyka, historia, strategia, uzbrojenie*, Warszawa 2003, Bellona.
- Wojska Specjalne w systemie obronnym RP. Aspekty organizacyjne, doktrynalne i modernizacyjne*, Warszawa 2013, AON (raport z konferencji zorganizowanej przez Akademię Obrony Narodowej, Dowództwo Wojsk Specjalnych i Polskie Lobby Przemysłowe im. E. Kwiatkowskiego).

³⁹ B. Pacek, *Wojska Specjalne...*, s. 47.

Strony internetowe

<https://books.google.pl/books?id=Tie8BQAAQBAJ&pg=PT42&lpg=PT42&dq=li-st%C4%99+JPEL&source=bl&ots=AbauaDPyW3&sig=U7hvAf2KECOaeVyIup-M3AM5CvFU&hl=pl&sa=X#v=onepage&q=list%C4%99%20JPEL&f=false> [dostęp: 16 VII 2017].

http://cdis.wp.mil.pl/pl/1_285.html [dostęp: 15 I 2017].

<https://www.cisiiskuteczni.pl/akademia/trzy-kolory-czarny-zielony-i-niebieski> [dostęp: 29 I 2017, 4 II 2017].

<http://cisiiskuteczni.pl/jestem-komandosem/zadania-jednostki> [dostęp: 4 I 2017].

<http://www.formacjasgo.pl/portfolio-view/akcje-bezposrednie-da-rodzaje-i-charakter/> [dostęp: 1 IX 2019].

<https://formoza.wp.mil.pl/pl/pages/kierownictwo-2017-01-16-4/> [dostęp: 25 VIII 2019].

<http://historia.org.pl/2013/03/08/szturm-na-terminal-grom-w-porcie-umm-kasr/> [dostęp: 11 II 2017].

<http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/28871#> [dostęp: 25 VIII 2019].

www.rocznikbezpieczenstwa.dsw.edu.pl/fileadmin/user_upload/.../2011_12.pdf [dostęp: 15 I 2017].

<http://www.special-ops.pl/leksykon/id245,hostage-rescue-force-jednostka-ratowania-zaklad-nikow-hrf> [dostęp: 2 I 2017].

<http://www.special-ops.pl/leksykon/id97,niebieska-taktyka> [dostęp: 24 VII 2017].

<http://www.special-ops.pl/leksykon/id127,zielona-taktyka> [dostęp: 24 VII 2017].

<https://specjalsi.wordpress.com/2013/08/22/leksykon-specjalsow-akcje-bezposrednie/> [dostęp: 3 VI 2017].

<https://weaponsandwarfare.com/2018/09/21/joint-special-operations-command/> [dostęp 25 VIII 2019].

http://pl.wikipedia.org/wiki/Jednostka_Wojskowa_GROM [dostęp: 1 IX 2019].

Abstrakt

W pierwszej części artykułu dotyczącego jednostek specjalnych przedstawiono działania oraz rozwój tego typu formacji, a także ich podział na lądowe oddziały specjalne, jednostki antyterrorystyczne, morskie oddziały specjalne oraz powietrzne oddziały

specjalne. Następnie opisano struktury operacji specjalnych przeprowadzanych przez jednostki specjalne, z podziałem na poszczególne działania, takie jak: rozpoznanie specjalne, akcje bezpośrednie, wsparcie militarne, reagowanie kryzysowe, odbijanie zakładników, fizyczne zwalczanie terroryzmu, uwalnianie osób przetrzymywanych lub przebywających na zagrożonych terenach, działania niekonwencjonalne.

W dalszej części opisano morskie działania specjalne oraz jednostki specjalne, które je realizują. Zaprezentowano również rodzaje taktyk stosowanych przez wojska specjalne, tj.: „taktykę czarną”, „taktykę zieloną”, „taktykę niebieską”, a także „taktykę czerwoną”, „taktykę szarą” i „taktykę białą”.

Słowa kluczowe: wojska specjalne, operacje specjalne, jednostki specjalne, taktyki, planowanie i realizacja operacji specjalnych, „taktyka czarna”, „taktyka niebieska”, „taktyka zielona”, „taktyka czerwona”.

Abstract

Another article about special units. The first part of the text mentions the activities and development of special units, as well as the division of special units into land special units, anti-terrorist units, special naval units and air special units. Next, the article contains, among others, a description of the structure of special operations, which are carried out by special units, divided into individual operations. Special operations carried out by Polish special units are discussed, with the specification of individual special units such as special reconnaissance, direct actions, military support, crisis response, taking back hostages, physical combat of terrorism, release of persons held or present in endangered areas, unconventional activities.

The following section describes special naval activities and the special units that carry them out. It also presents the types of tactics used by special forces, such as “black tactics”, “green tactics”, “blue tactics”, as well as “red tactics”, “grey tactics” and “white tactics”.

Keywords: special forces, special operation, special units, tactics, planning and implementation of special operations, black tactic, blue tactic, green tactic, red tactic.